

ΝΟΥΜΑΞ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ.Π.ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Β'

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 29 Φεβρουαρίου 1904

ΓΡΑΦΕΙΑ : 'Οδός Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 85

ΑΓΝΩΣΤΗ

Ποτέ δε σέ αντικρύσανε τὰ μάτια μου,
Μὰ ὁ νοῦς μου στὸ πλευρό σου τρέχει αἰώνια
Καὶ ζοῦμε ταιριαστά, κ' εἶναι τριγύρω μας
Τριαντάφυλλα κ' ἄνθοι καὶ χελιδόνια!

Ποτέ δε σέ αντικρύσανε τὰ μάτια μου,
Μὰ ὁ σίγῃς μου τὸ δρόμο σου ἔχει πάρει,
Στῶν ἄστρον τὸ ἀνιχνάρισμα σὲ ἀγκάλιασε
Κ' ἔχει ἀπὸ σὲ παρμένη ὅλη τὴ χάρη!

Ποτέ δε σέ αντικρύσανε τὰ μάτια μου,
Μὰ εἶναι ἡ ψυχὴ μου πάντοτε μαζί σου,
Τοῦ ἀγνώστου τὸ ἀνεξήγητο μᾶς ἔδωσε
Καὶ ζώνει μας τὸ φῶς τοῦ Παραδείσου!

ΘΡΑΣ. ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ LEGRAND*

Με ξάρνισε ὁ λόγος κάποιων Ἀθηναϊκῶν φύλλων γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Αἰμιλίου Legrand. Σὲ κεντρὸ τοῦ περσίδετου στὴν καταφρόνηση καὶ στὴν ὀργή τοῦ κθώου κόσμου ὁποῖος ἐργάζεται, με τὴ βοήθεια τῆς Τέχνης ἢ τῆς Ἐπιστήμης, ἀπάνου στὴ νέα μας γλῶσσα καὶ στὰ νέα μας γλωσσικὰ μνημεία, σὰν ποιητῆς ἢ σὰν ἀπλῶς ἐρευνητῆς, σὲ κεντρὸς τέτοιους ὁ θρῆνος αὐτὸς ποῦ ἀκούστηκε ἀπὸ τίς στήλες κάποιων ἐφημερίδων γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Legrand καὶ τὰ ρητορικὰ λουλούδια ποῦ σκορπίστηκαν ἀπάνου στὸ μνημα του εἶναι γιὰ νὰ παραξενέψουν τὸν ἥσυχο παρατηρητῆ, καὶ ἀκόμα γιὰ νὰ τὸν κάμουν πικρὰ νὰ γελάση καὶ σατυρικώτατα.

Παράπλευρα με τὸ Σάθα καὶ ὁ Legrand, ἂν ὄχι με τὴν τόλμη καὶ με τὴ φαντασία τοῦ πρώτου, μὰ μπορεῖ με πιδ πολλή προσοχή, μὰς ἔδωκε τὴν εἰκόνα ἐνός μεγάλου δουλευτῆ ποῦ τὴ ζωὴ του ὅλη

* Σημειώθηκαν οἱ γραμμὲς αὐτὲς ἀπὸ καιρὸ, γιὰ τὰ δοθοῦνε κίπου, τίς μέρες ποῦ μάθαμε πὺς πέθανε ὁ Legrand, καὶ ἀπομείνανε λησμονημένες μέσα στὸ συρτάρι. Τώρα με τὴν εἰδηση πὺς ὁ Ψυχάρης διωρίστηκε καὶ στὴν ἔδρα τοῦ πεθαμένου (νίκη καὶ τοῦτο πολυσήμαντη τῆς γλωσσικῆς ιδέας), καὶ πὺς ἀρχισε στὶς τρεῖς τοῦ μήνα τούτου καὶ τὸ νέο μῆθμά του στὸ Παρίσι καὶ πὺς μίλησε γιὰ τὴ ἐσπουδῆ ποῦ ἤσαν τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα στὴ Γαλλία, τίς ξαναθυμήθηκα τίς γραμμὲς αὐτὲς, καὶ τίς στέλω τοῦ «Νουμά».

Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

ΜΕΝΟΣ ΦΙΛΑΝΤΑΡΗΣ

τὴν πέρασε στὸ ψάξιμο, στὸ ξεθάμα, στὴν ἐξέταση καὶ στὸ φανέρωμα τῶν ἔργων ἐκείνων, ἱστορικῶν ἢ λογοτεχνικῶν, ἀπὸ τὰ χρόνια μας τὰ μεσαιωνικὰ ἴσα με τὰ χτεσινὰ μας, ὅλων ἐκείνων ποῦ ἀπὸ τὸ ποίημα τοῦ Σπανέα, ἐν' ἀπὸ τὰρχαιότερα λείψανα τῆς δημοτικῆς γλώσσας ἴσα με τὰ χαρτιὰ ποῦ μὰς λένε γιὰ τὴ ζωὴ καὶ γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Ρήγα, σημάδια εἶναι ὀλοφάνερα σεβάσματα τῆς ἐλληνικῆς ψυχῆς, ἀθάνατης με ὅλα τῆς τἀλλάγματα, σὲ ὅποιο τῆς ἐνεργείας τῆς κύκλου, σὲ ὅποιον καιρὸ τῆς ἱστορίας τῆς. Ὁ φωτοστέφανος τοῦ γόη τραγουδιστῆ δὲν κυκλώνει τὸ κεφάλι τοῦ σοφοῦ ποῦ δουλεύει παράμερα. Ἐνας περιμαζωχτῆς εἶτανε κάθε λογῆς ὑλικῶν, καὶ λιθαριῶν ἄχαρων, καὶ πετραδιῶν ποῦ κάτι ἀξίζουσι. Ὁμως με ὅλα τούτα, με τὰ λιθάρια καὶ με τὰ πετραδιά, μὴ πυραμίδα ὕψωσεν, ἐργάτης με τὰ σιδερένια χέρια του. Καὶ ἀπάνου στὴν κορφή τῆς πυραμίδας αὐτῆς ὁ στυλωθοῦνε μὴ μέρη, ἀπειράχτα ἀπὸ τίς προσβολὲς τῶν κάθε εἶδους βαρβάρων, τὰ εἰδῶλα τῆς νέας μας ἱστορίας, τῆς νέας μας Τέχνης. Δόξα καὶ τιμὴ στοὺς τέτοιους δουλευτάδες, τοὺς εὐεργετικούς, σὲ κάθε Σάθα καὶ σὲ κάθε Legrand!

Καὶ γιὰ τοῦτο σωστὰ στὴν περίστασιν αὐτὴ στοχάστηκε τὸ «Ἄστυ» νὰ ζητήσῃ τοῦ Μηλιαράκη δύο λόγια γιὰ τὸν «καίδιμο», καθὼς τὸν εἶπε, νεκρὸ. Καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλον ἀρμοδιώτερος ὁ ἐκδότης τοῦ «Διγενῆ Ἀκρίτα», ὁ εὐσυνείδητος καὶ δοκιμασμένος μας

πεζογράφος τῶν «Κυκλαδικῶν» καὶ τοῦ «Βασιλείου τῆς Νικαίας», νὰ πὺς ἀρχίζει τὴ γραμμένη στὴν ἐντέλεια σημείωσή του γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Legrand:

«Ὁ θάνατος τοῦ Αἰμιλίου Λεγράνδ δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς μεγίστη ἀπώλεια ἠθικὴ διὰ τὴν φιλολογίαν καὶ ἱστορίαν τῆς νέας Ἑλλάδος».

Καὶ νὰ πὺς τὴν τελειώνει:

«Ἡ ἐργασία τοῦ ἀνδρὸς τούτου ὑπῆρξε μεγίστη. Ἐξ ἔρωτος πρὸς τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν καὶ πᾶν ὅτι ἐλληνικὸν ἐμπνεόμενος ἤγειρε διὰ τῆς φιλοπονίας του ἀγῆρατον κολοσσιαῖον μνημείον, τὸ κάλλιστον ὅπερ θέλει δικτηρήσῃ ἀγῆρατον τὴν μνήμην αὐτοῦ εἰς τοὺς περὶ τὴν νεωτέραν φιλολογίαν καὶ ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος διατρίβοντας, ἰδιαιτέρως δὲ παρ' ἡμῖν τοῖς Ἑλλησι».

Κ' ἐν ἄλλο φύλλο, «αἱ Ἀθήναι», σ' ἓνα ἀρθρο γιὰ τὸν πεθαμμένο, ποῦ τὸ ξεχωρίζει ἓνας φλογερὸς ἐνθουσιασμός, ἔκρινε χρέος τῆς νὰ φωνάξῃ; Ὁ μέγας τῆς Ἑλλάδος θαυμαστής, ὁ μέγας τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων θιασώτης καὶ προστάτης ἐν τῇ ξένη ἀπέθανε κ.τ.λ. κ.τ.λ. Ὁ Λεγράνδ, ὁ ἀποθησαυρίσας ὅλον τὸν πλοῦτον τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῆς 17ης ἑκατονταετηρίδος καὶ οὔτινος τὰ τελευταῖα ἔργα, ἀνέκδοτα ἀκόμη, ὁ ἀποτελέσσει τὴν μεγάλην ὑπὲρ τῆς ἐλληνικῆς φιλολογίας συμβολήν.

Ὁμως γιὰ τοῦτο εἶπα στὴν ἀρχὴ πὺς με ξαφνισεν ὁ λόγος κάποιων ἀθηναϊκῶν φύλλων γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Legrand. Καὶ τὰ δύο φύλλα ποῦ σημείωσα παραπάνου φιλοτιμήθησαν στὴν τελευταῖα γλωσσολογικὴ ποῦ ξέσπασε νὰ κηρύξουν «προδότας τῆς πατρίδος» καὶ «ὑπονομεῖς τῆς ἐνότητος τοῦ Ἑλληνισμοῦ», καὶ νὰ τοὺς παραδώσουν ἀλύπητα στὰνάθεμα τοῦ κόσμου ὅλους ἐκείνους ποῦ γράφουν τὴν Ἑλληνικὴν μας γλῶσσα τὴ δημοτικὴ καὶ ὀπωδῆποτε βοήθουνε τὴν προκοπὴ τῆς. Μὰ πὺς τώρα συμβιβάζεται ἡ πατριωτικὴ ὀργὴ τῶν δύο φύλλων με τὸν ἐνθουσιασμό τους καὶ με τὸ λιθάνισμα το εὐλαβέστατο πρὸς τὸν γάλλο μεσαιωνοδίφη ποῦ εἶτανε καὶ αὐτὸς ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐπάρατους ξένους ποῦ τὴν προδίδουν τὴν πατρίδα μας καὶ ἓνας ἀπὸ τοὺς βαλμένους νὰ ὑπονομεύουν τὴν ἐνότητα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, γιὰτ' εἶταν κηρυγμένος θαυμαστής τῆς δημοτικῆς γλώσσας, ποῦ τὴν πίστευε τὸ πιδ κατάλληλο ὄργανο γιὰ τὴν πρόοδο τῆς ἐθνικῆς μας τέχνης καὶ ζωῆς; Καὶ τοῦτο δείχνει ἀκόμα πὺς πολλὲς φορὲς ἢ δὲν ξέρουμε τί γράφουμε ἢ πὺς δὲν πολυφροντίζουμε γιὰ νὰ χουν κάποια λογικὴ ἀλυσίδα τὰ γραμμένα μας ποῦ κάνει τὸ ἴδιο.

Καὶ ἡ περίστασις αὐτὴ μοῦ δίνει ἀφορμὴ νὰ βάλω ἐδῶ, πιστὰ μεταφρασμένο, κάποιο γράμμα τοῦ Λεγράνδ πρὸς κάποιον δικό μας ποιητῆ, ποῦ ἔτυχε νὰ κρατῶ στὰ χέρια μου. Τὸ γράμμα τούτο σταλμένο πρὸ δεκαοχτῶ χρονῶν, δὲν ἔχασε τὴ φρεσκάδα του,

και πὸ πολὺ ταιριάζει, καθὼς τὴν δημοσιεύεται, ἀπάνου σὲ ζήτημα ἀνόητα μεταποτισμένο, μὰ πάντα σημαντικώτατο. Νὰ τὸ γράμμα :

«Παρίσια, 24 τοῦ Γεναρίου, 1886

Κύριε,

Γνωρίζω καὶ ἀπὸ πολὺ καιρὸ τιμῶ, καθὼς τὰ εἶζουν, τὰ ἐξαιρετα ποιήματα ποὺ δημοσιεύετε συχνὰ εἴτε στὴν «Ἐστία» εἴτε ἄλλου. Ἐἴσατε ἀπὸ ἐκείνους (ἀλλοίμονο ! πάρα πολὺ λιγοστοὶ στὴν Ἑλλάδα εἶναι) ποὺ ταιριάζοντας τὸ παράδειγμα μὲ τὸ παράγγελμα δείχνουν πῶς ἡ δημοτικὴ γλῶσσα εἶναι τὸ μόνον ὄργανο ποὺ πρέπει νὰ μεταχειρίζεται ἕνας ποιητὴς ποὺ ἀξίζει ποιητὴς νὰ λέγεται.

Πόσο θὰ ἐπιθυμοῦσα νὰ ἐβλεπα γραμμένο ἀπὸ σὺς στὴν ἴδια τούτη γλῶσσα ἕνα ἔργο π ε ζ ὁ ! Ἔτσι καθὼς βαθειὰ γνωρίζετε καὶ καλὰ κατέχετε τὸ ἀσύνκοιτο αὐτὸ ἰδίωμα, θὰ μπορούσατε νὰ δείξετε, καλύτερ' ἀπὸ κάθε ἄλλον, πῶς μπορεῖ κανεὶς νὰ παραστήσει μὲ τὴ δημοτικὴ ἑλληνικὴ γλῶσσα τίς ἐψηλότατες ἰδέες. Ἐδῶ σ' ἐμᾶς γενικῶς πιστεύουν τὸ ἐναντίο. Κ' ἐγὼ φρονῶ ἀκράδαντα πῶς ὅ,τι ἐδῶ πιστεύουν εἶναι βαθειὰ πλάνη. Ὅ,τι γράφτηκε ὡς τώρα στὴν τεχνητὴ καὶ στὴν ἄψυχη γλῶσσα τῶν ἐφημερίδων καὶ τῶν βιβλίων, εἶναι προωρισμένο νὰ χαθῆ σὲ μελλόμενον καιρὸ, ποὺ πῦλὸν δὲ θάδρῃ νῆσθη. Κι ἀπὸ τὸ θαλασσοχαμὸ αὐτό, ποὺ τὸν εἶχομαι μὲ ὄλη μου τὴν καρδιά, δὲ θὰ περιοισθῶνε παρὰ μονάχα ἔργα σὰν αὐτὰ ποὺ ἔχετε γράψει.

Ἔμαθα πῶς θὰ τυπώσετε σὲ τόμο τὰ ποιήματά σας. Σὰς παρακαλῶ νὰ μοῦ στείλετε μερικὰ ἀντίτυπα. Ἔχω σκοπὸ νὰ τὰ δώσω γιὰ ἐξήγηση τῶν μαθητῶν μου ποὺ ἀκοῦνε τὸ μάθημά μου τῆς νέας Ἑλληνικῆς στὴν Ἐθνικὴ Σχολὴ τῶν ζωντανῶν Ἀνατολικῶν γλωσσῶν.

Μὲ τὴ βαθύτατη ἐκτίμησὴ μου
EMILE LEGRAND

×

Ὁ ποιητὴς ποὺ ἔλαβε τὸ γράμμα, ὅσο τιμητικὸ κι ἂν εἶτανε γιὰ τὸ ἔργο του, ὅμως τὸ ἤυρε κάπως ὑπερβολικὸ καὶ γιὰ κείνο καὶ γιὰ τὴν καθαρεύουσα, καὶ τὴ γνώμη του κάπως ἀπόλυτα ριγμένη. Καὶ ἡ ἰδέα τοῦ ἐπιστολογράφου, ποὺ τὸν παρκαίνουσε νὰ συνθέσῃ πεζογράφημα στὴ δημοτικὴ, τὸν τρώμαξε τόσο τοῦ φάνηκε τότε τολμηρὴ καὶ δυσκολοκατόρθωτη, ὅσο μεγαλύτερη καὶ ἂν εἶταν. Στὸ γὰλλο ἐπιστήμονα ἀποκρίθηκε ὁ ποιητὴς τραυλίζοντας κ' ἐξομολογούμενος

τὴν ἀδυναμία του νὰ πραγματοποιήσῃ τέτοιο πόθο. Ὁ ποιητὴς δὲν εἶχε ἀδικῶ. Νέος εἶταν τότε, καὶ πουθενὰ δὲν εἶχε ἀκόμα στερεὰ πατήσει, κ' ἔφαχνε ἀκόμα γιὰ νὰ βρῆ τὸ δρόμο του. Τίποτε δὲν ἔρχεται οὐρανοκατέβητο, μηδὲ μὲ μίαν ξεφουτρώνει. Ὅλα γίνονται μὲ τὸν καιρὸ κι' ἀγάλια ἀγάλια καὶ μ' ὄλα τὰ ἐμπόδια μεγαλώνουν. Στὰ 1886 κανεὶς μας στὴν Ἀθήνα δὲ μπορούσε καθαρὰ νὰ φαντασθῆ πεζοῦ λόγου ζετούλιγμα στὴ δημοτικὴ. Ὅμως ὁ πόθος τοῦ Legrand δὲν ἀπόμεινε στὰ χαμένα. Ἔστερ' ἀπὸ δύο χρόνια, λαμπερὰ καὶ βροντερὰ τοῦ ἀποκρίθηκ' ἕνας ἄλλος ποιητὴς. Ἐκεῖνος ποὺ ἔγραψε τὸ «Ταξίδι».

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

— Βλέπετε ἀφτὴ τὴ ζουγραφία, εἶπε ὁ κ. Προστυχιδὴς ἐνθουσιασμένος, τὴ βλέπετε; Εἶναι ἀριστούργημα... τοῦ μεγάλου ζουγράφου Μεσσονιέ τὴν πλέρωσα ἑκατὸ χιλιάδες φράγκα...

— Μὰ μὲ τὴ χρυσὴ κορνίζα μαζί βέβαια, σὶδρ Προστυχιδῆ, ἀπάντησε ὁ φίλος κοιτάζοντας μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα.

Ἀπὸ τὴν Πόλη ἔρχουμαί
κι' ὡς τὴν κορφή κανέλλα,
ἀπ' τοῦ Δροσίνῃ ὑπερβολὴς
ὡς κρίση τοῦ Βικέλα.

ΠΟΥΛΑ Ο ΚΥΣΤΙΣ

— Βλέπετε ἐκεῖνον; ἐκεῖ τὸν ἀψηλό; Εἶναι μεσίτης μεγάλος... ἀπὸ τὸ Χρηματιστήριον.

— Κ' ἔχει χρήματα;
— Ναί, ἔχει... ἔχει τὰ δικά μου

Τελεφταῖα στὴν Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν, ἕνας Γάλλος ἐπιστήμονας ἀπόδειξε πῶς πολὺς καιρὸς χάνεται μὲ τὸ νὰ τυπώνονται τὰ βιβλία μὲ μαῦρα γράμματα ἀπάνου σ' ἄσπρο χαρτί, καὶ πῶς εἶναι πολὺ προτιμότερο νὰ τυπώνονται μ' ἄσπρα γράμματα ἀπάνου σὲ μαῦρο χαρτί.

— Πῶς τὸν ἀφίνουν αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον ἔξω ἀπὸ τὸ Φρενοκομεῖο, εἶναι μυστήριον.

— Λοιπὸν ἄς τὸν ὀνομάσωμε Μυστηριώτην.

— Μοῦ δίνεις, παρακαλῶ, λίγο καθάρσιο;

— Τὸ θέλετε σὲ στίχους ἢ σὲ πεζὸ;

— Μὰ... συνήθως τὸ παίρνω σὲ χάπια.

— Κατάλαβα. Ὅριστε ἕνα κουτάκι «Α.λ.γ.η». Ἐνα τὴν Πρωτὰ κ' ἕνα τὴν Ἐσπερινή.

— Ὁ καημένος! Πολὺ αὐστηρὴ ποινὴ ὅμως, γιὰ ἕνα τίποτε!

— Τί ἔκαμε;

— Ἐκαψε τὸ σπίτι του, γιὰ νὰ συνάξῃ χρήματα ἀπὸ τὴν Ἀσφάλεια.

— Κ' ἡ ποινὴ;

— Νὰ διαβάξῃ ἕνα χρόνον τὰ ἄρθρα τοῦ Κουρούπη.

Χατζίδακις. Πῶς; Εἶπες πῶς μὲ νομίζεις συκοφάντη; Ὅμὰ μοῦ δώσῃς λόγο.

Πάλλης. Δὲ σοῦ μοιάζω νὰ λέω ἄλλα ἀντ' ἄλλων. Δὲν εἶπα καθόλου πῶς σὲ νομίζω συκοφάντη. Εἶπα πῶς εἶσαι.

Ο ΡΕΦΕΝΕΣ

Ο ΔΑΣΜΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ

ΓΡΑΜΜΑ Γ'

Manchester, Φεβρουάριος τοῦ 1904.

Χάρη στὸ ἀνοιχτὸ ἐμπόριο (λένε κιόλας οἱ ἀντιπροστατευτικοὶ) ἡ Λόντρα ἔγινε τὸ τραπεζικὸ καὶ χρηματιστικὸ κέντρο τοῦ κόσμου. Στὴ μεγάλη τῆς εἰσαγωγὴ κ' ἐξαγωγὴ χρωστῆ ἡ Ἀγγλία τὴ σημαντικὴ προκοπὴ τῆς ναυτιλίας τῆς, ποὺ εἶται ἔγινε φτηνὴ κ' ὠφέλιμη. Ὁ Ἄγγλος εἶναι σήμερα ὁ μετακομιστὴς ὅλου τοῦ κόσμου. Ἡ ἀνοιχτὴ εἰσαγωγὴ ἔκαμε τὴν Ἀγγλία κέντρο ἀπ' ὅπου μοιράζονται ὄχι μονάχα δικά τῆς παρὰ καὶ ξένα προϊόντα.

Οἱ δασμοὶ θὰ προστατέψουν τὸν Ἄγγλο στὸν τόπο του, ὄχι ὅμως καὶ σὲ οὐδέτερες καὶ προστατευτικὲς ἀγορᾶς. Σ' αὐτὲς μάλιστα συναγωνίζεται καλλίτερα μὲ ἀνοιχτὸ ἐμπόριο, γιὰτί ἔτσι παράγει φτηνότερα ἐνῶ ἡ προστασία μεγαλώνοντας τὸ ἐξοδὸ τῆς παραγωγῆς θ' ἀνεβάσῃ τίς ἀγγλικὲς τιμὲς καὶ τ' ἀγγλικὸ ἐμπόριο θὰ ὑποφέρῃ. Ἐπειτα ἴσα ἴσα ἐκεῖ ποῦ οἱ προστατευτικοὶ δασμοὶ ζημιώνουν πὸ πολὺ τὴν ἀγγλικὴ ἐξαγωγὴ, δηλαδὴ στὴν Ἀμερικὴ, ἀκόμα καὶ βάζοντας δασμοὺς δὲ θὰ μωρέσῃ ἡ Ἀγγλία νὰ συναγωνίζεταί.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

„ΚΑΤΑ ΔΑΣΚΑΛΩΝ ΔΩΡΟΥΜΕΝΟΣ“

Εἶν' ἀπίστευτο τὸ νάρκωμα τοῦ μυαλοῦ καὶ δὲ χωραίει στὸ νοῦ τὸ πνευματικὸ φλώωμα τῶ δασκάλου μὰς κ' εἶναι νὰ φριξῆ τινὰς μὲ τὸ σκοτάδι ποὺ ἔναι σωριασμένο μὲς' στὰ κεφαλάκια τους, ὅστερ' ἀπὸ τόσο φῶς ποὺ χύνει γύρω τους ἡ ἐπιστήμη στὰ γλωσσικὰ ζητήματα. Ἐπεσε τηλεφταῖα στὰ χέρια μου ἕνα βιβλιαράκι ἐνοῦς μεγαλοδιδασκάλου «λεξικὸν κτλ. Γ. Δ. Ζηκίδου». Νὰ θέλῃσι νὰ κρίνει κανεὶς σοβαρὰ τίτοιες κωμωδίες μολέθει τὴν τέχνη καὶ δείχνει ἀπλοκαρδίᾳ πιότερη ἀπ' ὅση χρειάζεται σὲ ἄνθρωπο τοῦ κοινοῦ νοῦ. Νὰ τίς ἀφίνει πάλ' ἔτσι, πλανέβουν τὸν ἄμαθο κόσμον. Κ' ἔχουμε τόσους Ρωμιοχάχηδες ποὺ τρελαίνονται γιὰ τὰ ἑλληνιστικὰ τοῦτα ἔχτρώματα ἀνὰ ποιησώμεθα (σελ. προλόγου ε'), ἀναγκαιῶς ἔχει νὰ γίνηται (σ. π. ιστ'), ἀνὰ μεταχειρίζεται (σ. π. ιθ'), κτλ.— Ἄν ἀγαπᾶτε τὸ Θεὸ σας, τί γλῶσσα εἶναι τούτη!

Ἐπίτιμα τὸ λοιπὸν, ἕνα γερὸν ἐπίτιμα τοῦ δασκάλου τίποτ' ἄλλο. Πιάσ τον ἀπ' τὸ σῆρκο, τίναξ' τὸνα μὲ δύο νὰ δειξῆς νὰ πέσουν τὰ μπιχλιμπιδία του καὶ νὰ μείνει ὁ δάσκαλος ἴωτα μοναχῇ. Ἀφτὸ καὶ σῶνει.

Γιὰτί τὸ γράφει ὁ διαπρεπὴς καθηγητὴς ἀφτὸ τὸ λεξικό; Πρῶτα γιὰ νὰ δείξει λέει (σ. πρ. ζ') πῶς κ' οἱ καθηγητᾶδες τοῦ Πανεπιστημίου εἶν' ἀγράμματοι. Ἀμ' ἀφτὸ δὲ τὸ ξέρουμε ὅμως ὁ σκοπὸς του εἶναι καὶ πρακτικὸς, ὀνειρέβετ' ὁ ἄνθρωπος ἴσως καὶ τινάζουσε κανέναν ἀγράμματο καὶ βάλουν ἀφτόνα, τὸ γραμματισμένο (;)—Ὅτὰ τὴ δοῦμε παρακάτω τὴ γραμματισμένην του. Δέφτερο γιὰ νὰ μᾶς δώσῃ ὕφος φιλολογικῆς γλώσσας Νὰ καὶ τὸ δείγμα: «Παρ' ἡμῖν δ' οὐ μόνον ἡ περὶ τὴν ὀρθογραφίαν ἐπιμέλεια διασύρεται μικροῦ λόγου ἀξία νομιζομένη, ἀλλὰ καὶ ὄλος ἀταλαίπωρος (!) πόλλαις καὶ εἰκαῖα (γιὰ III) δημιουργία γίνεται νέων ὄρων, ἀναγκαίων ὄντων ἐν τῇ γλώσσῃ (τιμὴ στὰ μούσουδά σου)... εἶναι δ' οἱ νέοι οὔτοι ὄροι ἢ ὄλος ἀνελλήνιστοι παρὰ τοὺς κανόνες τῆς ἑλλ. γλώσσας δημιουργηθέντες ἢ ὄλος ξενισμοὶ (ὑπάρχουν καὶ ξενισμοὶ μὴ ὄλων;) ἐκ μεταφράσεων ὀνειῶν λέξεων εἰσφθαρνέντες, (βᾶί! βᾶί! βᾶί!)... Πάντα δὲ ταῦτα ἀναγκαιῶς ἔχει νὰ συμβαίνωσιν ἐν τῇ γλώσσῃ (μπαρέμ μὲ συμπάτιο ντὲ λὲς τζάνουμ λογιώτατο!) διότι παρ' ἡμῖν ἄνθρωποι πόλλαις σκαίονται τον νοῦν (Κύριε ἐλέησον!) τυγχάνοντες καὶ ἀπειροκαλώτατοι (Κύριε ἐλέησον!), ἀμέτοχοι δ'

ὄλων φιλολογικῶν (;) γνώσεων (τὴν βρίζοντες—ᾶ pardon!) ὄντες (κ' ἐγὼ εἶπα: παραπάνου εἶπε τὴν χάνοντες, τώρα θὰ πει τὴν βρίζοντες) τρέπονται (δὲν ντρέπονται, ἀδελφέ!) ἐπὶ συγγραφᾶς καὶ θράσους ἀπορήτου ἐμφορηθέντες (Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον!) ἀποφαίνονται καὶ περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος γνώμην ἄκαιρά τινὰ λέγοντες (νὰ ποῦ λέει τοῦ λόγου του τὰ ἐπίκαιρα)... καὶ δεινοῖς περιπίπτοντες ἀμαρτήμασι (ὁ Θεὸς νὰ τοὺς λυπηθεῖ καὶ νὰ τοὺς συχωρέσει) κατὰ πᾶσαν σχεδὸν περίοδον κτλ. (σελ. προλ. θ'—ια')

Αἱ ποιητᾶδες καὶ λογογράφοι! τί λέτε τοῦ λόγου σας γι' ἀφτὴ τὴ γλῶσσα; Ἀκολουθεῖτε λοιπὸν τίς συμβουλὲς τοῦ δασκάλου καὶ σερβίρετε ἔστους ἀναγνώστες σας ἀηδίες, «ἕνα μὴ καὶ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης ἀκούσηθε φωνῆς τοῦ Βραχμάνου: σκασιότατοι τὸν νοῦν καὶ ἀπειροκαλώτατοι κτλ.» βλέπε πάρα πάνω τὸ ζομολογητᾶρι του καὶ διαβάστε το καὶ πείσετε στὸ ἥμαρτον νὰ σὲς σχωρέσει μὴν τύχει καὶ κριματιστεῖ ἡ ψυχὴ σας; καὶ πᾶτε κατὰ κράτος κολασμένοι, κακομοῖρηδες.

Δάσκαλε, δάσκαλε! ἄκου νὰ σ' τὸ πῶ σοβαρὰ καὶ νιώσ' το καὶ σὺ, ἄς τὸ νιώσουν καὶ ὄλοι οἱ ὀμόμυαλοι σου! Βαρβαρισμοὶ καὶ σολοικισμοὶ εἶναι ἡ μαγιά τῆς καταρρέουσας ἢ νὰ γράφεις ρωμάϊκα, ποὺ τὸ γλωσσικὸ σου αἴστημα δὲ θὰ σ' ἀφίσει νὰ λαθῆσεις, μήτε στὴν κατασκευὴ τῶν καινούριων ὄρων, μήτε σὲ τὴν κα-

ἰοδωτ